

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' ויגש ה' טבת תשפ"ו

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס' 775

פנינים יקרים

ויגש אליו יהודה וכו' (מד, יח) כבר ביארנו בסוף פרשת מקץ דיהודה היה סבור מתחילה דבעון הרהקת יוסף מאביהם מצא האלקים עוון כזה שבנימין ילקח מהם בנגוד לרצונם (על דרך שאמרו חז"ל באבות המבטל את התורה מעושר סופו שיבטלנו מעוני, ולא דוקא עוון ביטול תורה אלא הוא הדין בכל דבר עבירה). (העמק דבר)

ויגש אליו יהודה (מד, יח) שואלים הגשה זו להתקרב ליוסף מה היא וכי יוסף לא היה שומע ממקום שעמד עד כה? אלא דכשראה יהודה שעומד עליו בדין חלילה לו מעשות זאת אלא האיש אשר נמצא הגביע לבדו הוא יהיה לי עבד, אמר אין לי אלא לפייסו, וכן דרך כל מבקשי רחמים לגשת ולפייס. (שכל טוב)

ויגש אליו יהודה (מד, יח) יש מפרשים על פי מש"כ במשלי ו', בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך וגו' עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך והתרפס (פרש"י לך והכנע לפניו כאסקופה הנדרסת וזהו ויגש אליו יהודה, הפיל עצמו לרגלי יוסף וקבל מלכותו ואדנותו. (מעם לועז ומדרש רבה)

ויגש אליו יהודה (מד, יח) מנהג המלכים יושבים לפניהם גדולי המלכות ושריהם, והיה אם בא איש לדבר משפט או דבר מאד המלך, חוץ לעיגול יעמוד, כלומר שיעמוד מול המלך ולא יעמוד בהפסק בין המלך ושריו, אבל אם חפץ היה לדבר באופן שלא ישמעו זולת המלך נכנס האיש לפני מחיצתו וחולה פני המלך שיתרצה לו לדבר ביחוד, וזהו ויגש אליו יהודה נכנס לפניו ממחיצתו עבור ידבר נא עבדך באין שומע זולתך... (אוה"ק)

ויגש אליו יהודה (מד, יח) הגשה זו מצינו שהיא משמשת בשלשה לשונות מלחמה פיוס ותפילה, וכן אמר יהודה ליוסף, מוכן אני לשלושה דברים הללו, אם לפיוס הרי יפה, אם לתפלה אני מבקש ממך אם למלחמה עמוד כנגדי ואני אעמוד כנגדך, זהו מה שנאמר ויגש אליו יהודה. (מדרש הגדול)

בי אדני (מד, יח) בי אדני כלומר בי אדוני תלוי שהרי אני ערבתי אותו מאת אבי, ממילא אני המבקש. (שכל טוב)

ידבר נא עבדך דבר באזני אדני וכו' (מד, יח) הוספת הלשון דבר צריך ביאור והנכון בעיני כי דבר הוא התמורה אשר יחלה פניו להחליף את בנימין אחיו כי לא יבקש ממנו דבר אחר ושאר דבריו פיוס. (רמב"ן)

ואל יחר אפך בעבדך (מד, יח) פרש"י מכאן אתה למד שדבר אליו קשות, כי אם לא היה מדבר קשות למה יקצוף עליו, (באר יצחק) אמנם הראב"ם פירש אע"פ שאין במאמרו מה שיכעיס אותו, אבל לפי שנגישה אל המלכים וריבוי הדברים לפניהם וההתנגדות להם ממגמותיהם והרצוי לפני בשעת כעסם יכעיס אותם ויוסיף על חמתם, לכן אמר ואל יחר אפך. (שערי אהרן)

כי כמוך כפרעה (מד, יח) פרש"י חשוב אתה בעיני כמלך, כלומר אעפ"י שאתה רואה שאני מדבר אליך קשות אל יחר אפך כי אין זה כמרד ובמעל אדרבה חשוב אתה בעיני כמלך רק מרוב שיחי ומרירות אני מדבר כך, והוא על דרך אמרת חז"ל אין אדם נתפס על צערו. (משכיל לדוד)

כי כמוך כפרעה (מד, יח) כלומר על כרחך אני מתווכח עמך כי למי אקביל (אתלונן) עליך כי כמוך כפרעה ואין פרעה גדול ממך ואיך אקביל לפניו עליך, לכן תשים לב לויכוח שלי ולהבינני. (בכור שור)

כי כמוך כפרעה (מד, יח) בנוהג שבעולם מי שלוקח עבד ונמצא גנב מחזירו וזה שנמצא גנב אתה מבקש לעבד? אלא ודאי כי כמוך כפרעה כלומר כשם שפרעה חמד את שרה אמנו בשביל יופיה כך אתה חומד בנימין לעבד בשביל יופיו באותו שעה נתמלא יהודה כעס על יוסף, מיד נודעזע יוסף ונבהל. (תוספות/מדרש)

אגרות קודש ממורנו ורבנו זיע"א



לכבוד...

ועל כך יכול האדם להיות שש ושמח שיש לו בשמים אב רחום וחנון ואוהב נאמן, ומבקש טובתו ושלומו למצוא לו כל חפצו לעד ולנצח נצחים. ומזה השמחה שבא לו לאדם גורם שמחה גדולה בכל העולמות ובכל ההיכלות, עד שכל מלאכי מעלה כולם יגידון ויעידון: מי הוא זה יצור האנוש וילוד אשה שגרם נחת ושעשועים עצומים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא!

וכל הדברים האלה מכוונים אֵלַיך, ואת היא הנשמה הזאת שיש לך התפקיד הזה בעולם, לחיות את האמונה, להיות בטל אליו יתברך בבחינת עפר. שאינו יסוד הגאווה ואינו יסוד היאוש. כי הוא נותן להידרס, אלא שבשעת הדריסה הוא מעלה אבק, להראות שאף שאנו שותקים הרינו סוערים, כדי שנישאר תמיד ביסוד שלנו של טבע הבשר והדם. שצריך תמיד להילחם על נפשו ולהיות ער לסכנתו המרובה, כדי שלא יבולע לו ולא יעלם מן האופק של הקדושה. ועל ידי כך ישאר להיות תמיד בבחינת תפילה ובחינת רחמים. ואז הופך האדם להיות בחינת מרכבה להשכינה הקדושה, המבקשת להשרות עליו שכינתה וזיו כבודה.

ואני מלא תקוה שאת מבינה את כל הדברים שכתבתי לך, וגם תעשי הכל לשמוע בקולי, כדי שיהיה לך תמיד אך טוב. והמשיכי באמירת התהלים ונתינת הצדקה כמו שבקשתי ממך בזמנו, ואת יכולה לפרוט הכסף ולשלוח השיק לצדקה לכאן להחיות העניים ומשפחותיהם, ולך תהיה לצדקה. אני שולח לכם דרישת שלום נלבבה וברכת רפואה שלימה לבנד היקר שיחי, ולבעלך

ראה גם ראיתי משורות אגרתך את זיקת נפשך שנודעקה להבין פשר מהותה. ששמת את ליבך אל הדברים המתרחשים בבית שאינם עולים בקנה מדה אחת עם תוכן מחשבתך ודמיונך. או אז הכרת לדעת שאין אלה אלא רמזי מעלה אל האדם הבחירי, שאף על פי שלפנים הם כואבים וגורמים צער, אבל פנימיותם רצופה טוֹיִית רקמת האהבה של קשר האדם עם בוראו.

ואלו הם רחמים גמורים. שלא נותנים מן השמים לאדם שיהא נאבד מן האופק, אלא מעוררים אותו שיישר אורחותיו אם סטה מן הדרך, והיה אם ירחיק לסטות עלול הוא ליפול במדרון בלי משים. וכך הוא בשיר השירים (ה, ב) "קול דודי דופק, פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי". במקום גדולתו של הקב"ה כך ענוותנותו, להתצמצם לאדם בכל מיני ירידות וצמצומים כדי לקרבו אליו, לטוב לו כל הימים. כי טבע האדם הוא לשכוח, כמאמר הכתוב "פן תשכח" (דברים ד, ט), ושוכח תכלית בריאתו, עד שהוא שוכח את בוראו שיש לו מי שמולך עליו, ועל ידי כך מתרחק מהיכל המלך. וזהו הצער הכי גדול שבעולם. והצער הגדול הוא שאינו מרגיש את הצער הזה. ומזה שיש לו לאדם צער יש לו להקב"ה צער גדול, כי הוא הקב"ה הוא מקור השפע, והוא המשפיע טובה של תכלית שלימות ההטבה, ומבקש בכל מיני דרכים ואופנים להסיר זה הצער ולהיטיבו. ועל כן הוא בא לאדם בדפיקות קלות בלתי מסוכנות לעוררו משנתו, כמו שמעוררים האדם השרוי בעלפון על ידי מכות וצביטות שונות עד שהוא מתעורר.

אגרות קודש ממורנו ורבנו זיע"א



פדות וישע לעם ישראל בכל מקום שהם,
ולקרב גאולתנו השלימה, ולבנות בית מקדשנו
השלישי שיעמוד לעד ולעולמי עולמים, אמן
כן יהי רצון.

היקר שיחי הקב"ה ישפיע עליו ברכה והצלחה
בכל מעשה ידיו, ויהיה תחת חסותו של הקב"ה
להבין מה ה' אלוקינו שואל מעמנו. ואחד
לאחד לכנס נידחים ולקבץ פזורים, ולהצמיח

י"ב כסלו תשל"ט

לכבוד...

כל היום.

ואין לנו אלא את התפילה ובקשת הרחמים
מאת בעל הרחמים. ולא להתיימשך מן התפילה
אפילו מאות אלפי פעמים, כי לבטח תצמח
מזאת לו תועלת עצומה. והתפילה המעולה
שבתפילות זו התפילה שאין אנו מרגישים
אותה, כלומר - שלא נעיין בה אם התפללנו בה
או לא, אלא שמציאות הרחמים עברה בנו כדי
לִפְנוֹת אותנו, ותו לא - וזו התפילה היא
השעשוע הגדול ביותר לפניו יתברך שמו שאין
למעלה הימנה - עד שאדם הופך להיות עצמו
בחנית תפילה, כמאמר "ואני תפילה" (תהלים
קט, ד). וגם אז אינו מבקש האדם אלא זאת
הבחנה תמיד, כי אז אינו מרגיש בשום
חסרון, כי נדבק בבוראו.

ועכשיו אחרי שכבר טיפל כל כך הרבה
ברופאים, אולי יתן את המסירות נפש הזאת
למען כבוד הבורא. ויעסוק בגמילות חסדים
וצדקה במדה מרובה למעלה מכוחו, ויוכל
אולי לקבל בקשת לבבו למעלה מן הטבע. והי'
הטוב יראה בעניו וירחמהו, אכ"ר.

ואסיים מתוך תקוה נאמנה לשמוע ממנו
בשורות טובות ומשמחות, אני מאחל לכם
בריאות טובה רוב נחת ואושר וכל טוב.

ענינכם הכאוב מאד שעדיין לא זכיתם לפרי
בטן משלכם, כאב לי מאד מאד. ולעומת זה
שמחתי מאד לראות בתוך שורות מכתבו איך
שהוא מתחזק באמונה הבלתי מסוייגת,
התמימה והפשוטה, שהקב"ה מכלכל החיים
נותן זרע אנשים לכל, ואף גם הוא מביא את
המעשה של חז"ל עם רבי חנינא בן דוסא (ע"י
תענית כה, א). ומכאן התקוה הגדולה שישועת ה'
כהרף עין, ובוא תבוא.

וזהו היסוד של אמונה פשוטה, הנקנית לאדם
קנין בתוך ליבו ובשרו דרך המאבק עם עצמו
ועם נטיות טבעו, בדרך להגיע לדביקות
הבורא ב"ה. ואז אינו חסר דבר, ואינו מבקש
דבר, זולת זאת להיות ביחד עם הבורא,
כמאמר דוד המלך ע"ה "כגמול עלי אמו
כגמול עלי נפשי" (תהלים קלא, ב).

וכל אותו הצער והיסורים שאדם עובר, הוא
כדי לעוררו על תכליתו האמיתית, שהוא
בבחירתו הטובה יתחזק מעצמו לקבל זאת
באהבה ובשמחה. כי יכיר לדעת שכל יסוריו
וכאביו הם עצמם צער וגלות השכינה, אשר
בצרתם לו צר. ואז אין יסוריו לשווא, כי קנה
בהם את קנין האמונה אשר כל חפץ לא ישוה
בה. ואז גם יזכה לפקידה אשר יפקוד ה' אותו
ברוב רחמיו וחסדיו, חסד חנם של חסד א-ל



המשך פנינים יקרים

אדני שאל את עבדיו וכו' (מד, יט) פרש"י מתחילה בעלילה באת עלינו, למה היה לך לשאול כל אלה, בתך היינו מבקשים? או אחותנו אתה מבקש?! ביאור הדברים לפי ששאל שני דברים על האב ועל האח לכן אמר שני דברים בשלמא אם היינו מבקשים את בתך שפיר שאלת פרטים נוספים בדרך העולם שמתענינים בשידוכין, אך למעשה אין כאן עסק בשידוכין וגם לא עסק ממוני וא"כ החשש שמתחילה בעלילה באת עלינו.

(משכיל לדוד)

ואשימה עיני עליו (מד, כא) אין רוצה לומר לשמרו ולחוס עליו אלא כך פתרונו לראותו ולא לעכבו ואתה מעכבו ע"כ תוכן דברי אבן עזרא, אמנם הרמב"ן פירש ואשימה עיני עליו שימת עיני לטובה אע"פ שאינו מפורש שאמר יוסף כך הכתוב קיצר.

אם לא ירד (מד, כג) טענת יהודה ליוסף אע"פ ששמע יוסף את טענות יהודה בכל זאת המשיך יוסף באמירתו וגזרותיו שרצונו בפשטות ובקנס שנביאהו ואנו קיימנו דבריו, כאשר דחק הרעב.

ויאמר עבדך אבי (מד, כז) עשר פעמים אמרו בני יעקב ליוסף עבדך אבי, שמע יוסף את הדבר הזה ושתק, ושתיקא כהודאה דמא, לפיכך נקצרו מחייו של יוסף עשר שנים (לפי שהשכר של כבוד אב ואם הוא אריכות ימים, ולהיפך ח"ו).

ונפשו קשורה בנפשו (מד, ל) כשתי תרגומים הקשורים זה בזה כיון ששומט השועל אחד מהם הרי חבירו אחריו נמשך, כך כשיראה הגער (בנימין) נפרד ממנו עלול למות דהרי נשמתו יוצאת מהגוף והולכת.

(שכל טוב)

ונפשו קשורה בנפשו (מד, ל) אונקלוס תרגם ונפשיה חביבא ליה כנפשיה, כוונת המתרגם שלא יתכן התקשרות בין הנפשות כמשמעו אלא דרך משל לשבר את האוזן, ואמנם זהו פתרון קשור הנפשות שאוהב אותו כנפשו, וזהו שעור מצות ואהבת לרעך כמוך שהיא אהבה שאין למעלה ממנה.

(מרפא לשון)

והורידו עבדך את שיבת עבדך (מד, לא) יתכן לפרשו כפשוטו כלומר אנחנו הגורמים מיתת הזקן ברעה כי אני ערבתי בו, עוד יתכן לפרשו לשון כנוי פירוש והורדת, אלא שכינה לומר דרך כבוד, ולפי"ז מה שאמר כי עבדך ערב יהיה טעם על מה שאמר כי ירד ביגון שאולה עליו כלומר כי גם בכל זה שאמרנו לו לא רצה הזקן לשלחו עד שנעשיתי לו ערב עליו.

כי עבדך ערב (מד, לב) מתפרש למה יהודה נקשר יותר מהאחרים כי נקשרתי בקשר חזק להיות מגורה בב' עולמות.

(מתוך הרמב"ן)

הוציאו כל איש מעלי (מה, א) יוסף פקד על הנצבים אצל יוסף שיוציאו את עצמם עם האחרים כאחד. (רד"ק)

האלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה, - המלאך הגואל אותי מכל רע וגו' (מ"ח, טו-טז) הקשר בין שני הפסוקים מלמדים שיעקב עבר תקופות קשות מאד עם עשו עם לבן והיעלמות יוסף, ומכיון שיעקב היה בטוח שהרועה דואג לצאנו אמר בפשטות המלאך הגואל אותי מכל רע וכו'.

(יבא טל)

אנכי מת והיה אלקים עמכם (מ"ח, כ"א) רמז שע"י "אנכי מת" כלומר ע"י ביטול האנוכיות זוכים להשראת השכינה בעם ישראל 'והיה אלקים עמכם'.

(יבא טל)

הקבצו ושמעו בני יעקב (מ"ט, ב) שע"י הקבוץ והאסיפה לש"ש, יכולין להבין ולשמוע סודות התורה שיש לכל אחד מישראל נקודה טמונה בלבו הנקראת סוד. ושם שורה ברכה כמ"ש "באסמיק" דבר הסמוי מן העין.

(מכתבי החסידים)

יו"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים 91050

פ.ס: 02 - 5829688 02 - 5325477

ניתן לקבל במייל: av5829688@gmail.com ת.ד. 5080 ירושלים



לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

